

**Materialet til det 2. konsultasjonsmøtet mellom regjeringen og KS
12. april 2021**

1	Det 2. konsultasjonsmøtet i 2021	2
2	Tverrgående temaer	2
2.1	Covid - 19 situasjonen	2
2.2	Ungt utenforskap	8
3	Kommunesektorens oppgaver og tjenester	16
3.1	Kommunal- og moderniseringsdepartementet.....	16
3.2	Helse- og omsorgsdepartementet.....	16
3.3	Barne- og familiedepartementet	16
3.4	Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet	17
4	Kostnadsberegningssaker	18
5	Lovmedvirkningssaker	18
5.1	Nye lovmedvirkningssaker	19
5.2	Avsluttede lovmedvirkningssaker	19
6	Bilaterale avtaler	20

Vedlegg:

- a) Oversikt over kostnadsberegningssaker i konsultasjonsåret 2021
- b) Oversikt over lovmedvirkningssaker i konsultasjonsåret 2021
- c) Oversikt over bilaterale samarbeidsavtaler per april 2021

1 Det 2. konsultasjonsmøtet i 2021

Tema og forberedelser

Hovedtema for det 2. konsultasjonsmøtet er reformer og utbygging av det kommunale tjenestetilbudet. Møtet gir dermed departementene anledning til å konsultere og informere KS om aktuelle saker. KS gis anledning til å komme med synspunkter, merknader eller innspill til enkeltsakene og til arbeidet med det samlede økonomiske opplegget for kommunesektoren kommende budsjettår. Enkeltsaker vil kunne bli omtalt i kommuneproposisjonen for 2022 og i statsbudsjettet for 2022. Det er også aktuelt å omtale saker som skal fremmes i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2021 (RNB).

Departementene og KS har anledning til å drøfte saker i bilaterale møter. Problemstillinger og konklusjoner fra slike prosesser kan likevel tas opp på det 2. konsultasjonsmøtet. Det er et mål å løfte fram de viktigste sakene til behandling. Konsultasjonsmøtet er forberedt av et sekretariat sammensatt av KS og departementene.

Dokumentets innhold

I kapittel 2 framgår saker med sektoroverskridende temaer som partene har ønsket muligheten til å drøfte eller knytte kommentarer til på møtet. I kapittel 3 framgår andre saker som partene har ønsket muligheten til å drøfte eller knytte kommentarer til på møtet. Sakene er sortert etter ansvarlig fagdepartement.

I kapittel 4 omtales aktuelle kostnadsberegningssaker og det gis en samlet oversikt over kostnadsberegningssaker i vedlegg a. I kapittel 5 omtales ordningen med lovmedvirkning. Oversikt over lovmedvirkningssaker står i vedlegg b.

I kapittel 6 omtales status for prosesser knyttet til reforhandling og forslag om nye bilaterale avtaler. En oversikt over alle bilaterale avtaler ligger som vedlegg c.

Les mer om konsultasjonsordningen på Kommunal- og moderniseringsdepartementets hjemmesider på regjeringen.no og ks.no.

2 Tverrgående temaer

2.1 Covid-19 situasjonen

Innspill fra KS

Innledning

Covid-19-situasjonen er krevende, med en alvorlig smittesituasjon, strenge tiltak særlig i Oslo og det sentrale østlandsområdet, men også med større smitteutbrudd andre steder.

Det rapporteres om stort press på ansatte i kommunesektoren over tid, både i helsesektoren og i barnehage og undervisning. Hyppige endringer i tiltaksnivå, lav terskel for å være borte fra jobb på grunn av symptomer, og i senere tid også karantene som følge av smitteutbrudd, skaper store utfordringer både for ledere og ansatte. I befolkningen er det tydelige tegn på

corona fatigue som medfører mer behov for kommunikasjon, bedre oppfølging av brukere av ulike tjenester og avlastende og reparerende tiltak. Langtidseffekter på folkehelsen blir viktig å forebygge. Det er grunn til å tro at en gjenåpning av samfunnet i seg selv vil ha en positiv effekt på folkehelsen.

Kommunenes erfaringer fra pandemiåret

Deloitte har på oppdrag for KS gjennomført en elektronisk spørreundersøkelse i perioden januar–februar 2021.¹ Formålet har vært å samle kommuners egne erfaringer fra pandemiens første år. Statlige retningslinjer blir i hovedsak oppfattet som gjennomførbare, tidsriktige, lett tilgjengelige og tydelige mht. prioritering, men de kunne vært lettere å ha oversikt over. Men det pekes på at informasjonen til tider har vært massiv og uoversiktlig med korte tidsfrister for iverksettelse, i tillegg til at informasjon ofte kommer for sent. Det kan nevnes at KS har gjennomgått endringsloggen i Helsedirektoratets koronaveileder, og i perioden 19. april 2020 – 16. mars 2021 (332 dager) ble det gjort 524 endringer i Helsedirektoratets koronaveileder (beslutninger og anbefalinger). I perioden 22. januar 2020 – 12. mars 2021 ble det sendt ut 66 brev fra Hdir til ulike kommuner og fylkeskommuner.

Kommuner opplever også et stort trykk og informasjonsbehov fra befolkningen umiddelbart etter pressekonferanser som er krevende å håndtere. Det kommer også frem i undersøkelsen at rapporteringskrav til statsforvaltere ikke har vært tilpasset kommunens kapasitet til å rapportere.

Hovedinntrykket er at kommunene langt på vei har klart å opprettholde tjenester med vanlig kvalitet innen viktige områder som barnehage, skole og andre velferdstiltak siden mai 2020. De to første månedene, mars og april 2020, var mer krevende – ikke minst da barnehager og skoler var fysisk nedstengt. Tjenestene ble opprettholdt og levert, men mange kommuner mener tilbudene hadde en lavere kvalitet enn til vanlig. Flertallet av kommunale ledere mener at kvaliteten på kommunens tjenester ble redusert i starten av pandemien (skole, barnehage, ulike tilbud til sårbare barn og unge, heldøgns omsorg og hjemmetjenester). Flere tjenester ble stengt eller redusert i denne perioden. Lederne vurderer at kvaliteten og ivaretagelsen av tjenestetilbudet i kommunene ble bedre fra mai og særlig høsten 2020. Et mindretall ledere (6–20%) peker samtidig på at kvaliteten i tjenestene ikke var tilbake på normalt nivå høsten 2020.

Å sikre tilstrekkelig bemanning er det de aller fleste lederne innen både barnehage og skolesektoren opplyser har vært krevende eller delvis krevende under pandemien. Flere har innført en rekke nye tiltak og (digitale) løsninger som følge av pandemien, løsninger som mange viser til at vil bli videreført også etter pandemien.

Gjenåpning av samfunnet og langtidseffekter av manglende tilbud for ulike brukergrupper

---

¹ [Kommunenes erfaringer fra koronakrisen - delrapport 1 - KS](#)

Regjeringen har varslet en strategi for gjenåpning av samfunnet ut over året, basert på stadig økende vaksinedekning i befolkningen, som kan gjøre det forsvarlig å trappe ned bruken av inngripende tiltak og sosial distansering.

Når vaksinedekning og smittesituasjon gjør det forsvarlig å åpne samfunnet igjen, vil det med stor sannsynlighet være et sterkt behov for kommunale tiltak rettet mot brukergrupper som i særlig grad er blitt skadelidende gjennom pandemien. Kommunene ser at det vil være behov for omfattende rehabilitering av ulike brukergrupper, og dermed nødvendig å bygge opp kapasitet. Kommunene er i særlig grad bekymret for situasjonen for sårbare barn og unge. Økt antall bekymringsmeldinger til barnevernet, som flere kommuner nå melder om, er en indikator på et betydelig tiltaksbehov som må dekkes, samtidig som kommunene også skal planlegge for en barnevernsreform fra 2022.

Både sosiale fellesskap og læringsfellesskap har hatt andre vilkår i den perioden vi har vært i. Ved gjenåpning må kommuner, barnehager og skoler bruke tid og ressurser på reetablere disse fellesskapene og hjelpe barn og elever til å finne trygghet og tilhørighet i barnehage og skole. Ingen barn og unge har fått det de egentlig skulle hatt av tilbud i barnehage og skole gjennom pandemien, det gjelder ikke bare de «sårbare» barna.

Det vil også være behov for ekstra innsats i helse- og omsorgstjenestene når samfunnet gjenåpner. Det er både knyttet til psykososiale utfordringer, men også til at svekket rehabiliteringstilbud gjennom pandemien kan ha økt behovet for mer ressursintensive pleie- og omsorgstjenester.

Vi registrerer også at det er bekymring i kommunene for at unge på AAP skal havne i uførhet – fordi AAP perioden blir for kort. Regelverket gir jo rom for skjønnsmessig utvidelse, men det kan være hensiktsmessig at regjeringen gir signaler om å hensynta det «ekstra» året som det har vært et tilnærmet umulig arbeidsmarked.

Samtidig vil presset på ansatte på alle nivåer i tjenestene måtte hensyntas i en lang periode. Det er en fare for økt sykefravær som følge av høy belastning over tid, og dette vil ha konsekvenser for brukerne. Dette kan ikke bare møtes med økte midler, men også med tilstrekkelig utdanningskapasitet o.l.

KS mener at det er behov for en egen tiltaksplan for å støtte kommunene i å styrke innsatsen særskilt overfor de nevnte gruppene (barn og unge og rehabiliteringstilbudet) i en periode under og etter gjenåpning av samfunnet. Den bør utvikles i samarbeid mellom stat, KS og organisasjonene i kommunal sektor.

Det er åpenbart at manglende tilbud enten det er behandling av psykiske lidelser i spesialisthelsetjenesten eller psykisk helsetilbud i kommunene må styrkes. Men det vil ikke være mulig å behandle seg ut av alle utfordringer etter pandemien. Det er viktig å ha en bred universell tilnærming på hele spekteret av tjenester.

KS ønsker å vektlegge at en eventuell slik tiltakspakke også må vektlegge at normalfunksjonene i et lokalsamfunn vil ha effekt på folkehelse og livskvalitet og den psykiske helsen for alle. En styrket livskvalitet for alle etter pandemien vil kunne forsterkes gjennom åpning og satsing på sosiale møteplasser, fritidsklubber, og alle de offentlig og frivillige tilbud et lokalsamfunn består av. For å sikre kapasitet i kommunene til de høyest prioriterte oppgavene under og etter gjenåpning, er det også viktig at staten avstår fra å legge ekstra byrder på kommunene og de kommunalt ansatte. Særlig høyt prioritert må være å:

- Ikke igangsette store reformer eller endringer det første året etter pandemien.
- Redusere forvaltningsrevisjoner og tilsyn til et minimum.
- Samordne rapporteringskrav fra nasjonale aktører og statsforvalter i sterkere grad enn hva kommunene faktisk opplever har vært tilfelle i pandemiåret, jf. tilbakemeldingene i KS Covid-19 undersøkelse.

Særlig om skoler og barnehager - utfordringer etter gjenåpning

Normalisering av driften i barnehager og skoler vil være en omstillingsprosess. Kommuner, ansatte og ledere må gis tid og rom til å gå gjennom denne fasen uten nye store forventninger, satsinger og reformer fra statens side.

Det er viktig at kommuner, barnehager og skoler får bruke ressursene på å få allerede pågående prosesser med for eksempel implementering av krav til psykososialt miljø på barnehageområdet og fagfornyelsen i skolen godt i havn. En rekke lokale kompetansetiltak og videreutdanning av lærere i barnehage skole skal gjennomføres parallelt med gjenåpningen. Myndighetene må også ta hensyn til at vi ikke får nyutdannede grunnskolelærere denne sommeren når de uttrykker sine forventninger til kommuner og skoler.

Kunnskapsdepartementet må i sin dialog med universiteter og høyskoler uttrykke forventning om at de tar hensyn til og legger til rette for at de mottar nye studenter som har hatt to spesielle skoleår i videregående opplæring. De som avslutter videregående opplæring i år er sannsynligvis mindre studieforberedt, ikke bare faglig, enn de som avslutter i «normalår». Det vil også være behov for å videreføre satsinger som er iverksatt for økt fullføring av videregående opplæring, i dialog med fylkeskommunene.

Vaksinasjonsprogram og beredskap

KS gjentar vår oppfordring til Regjeringen om å vurdere om personell i kritiske samfunnsfunksjoner bør gis en særskilt prioritering i det nasjonale vaksinasjonsprogrammet når alle i de høyest prioriterte risikogrupperne (personer over 65 år og personer med kjent, underliggende sykdom) har fått tilbud om vaksine. De argumenter som lå til grunn for at helsepersonell med pasientkontakt ble prioritert samtidig med de mest utsatte risikogrupperne, taler også for at annet kritisk personell med direkte innbyggerkontakt blir prioritert etter de mest utsatte risikogrupperne.

Det er nødvendig å avklare regelverk knyttet til beredskapslagre av ulike typer utstyr, og hva vi skal ha lokalt, regionalt og nasjonalt fremover i tid. Det vil fremover i tid trolig være behov for mer vaksiner enn hva som har vært tilfelle tidligere. Kommunene vil trenge signaler for hva slags kapasitet som må bygges fremover, særlig for neste år.

Lokale versus nasjonale tiltak

KS forstår utfordringen med avveining mellom i hvilken grad tiltak bør være nasjonale og/eller lokale, men for å sikre oppslutning om tiltakene er det svært viktig at kommunenes vurderinger om behov for regionale og/eller lokale tiltak er tungtveiende, og at det er rom for lokale tilpasninger.

Innreise og karantene

Det har vært forbedringer i innreiseregisteret og oppfølging av ulike tiltak for å redusere importsmitte. Kommunene peker på at det fortsatt er slik at spredning av importsmitte skjer etter ankomst, gjerne pga. boforhold som ikke er egnet. Kommunene trenger å øke varighet på tilgjengelig data i innreiseregister til minimum 2 måneder, og få tilgang til data om reisende fra hele landet, for å avdekke uegnede boliger for karantene enklere og bistå smittesporere.

Økonomisk kompensasjon for kommunesektoren

KS vil be om at mandatperioden for arbeidsgruppen som vurderer kommunesektorens netto koronakostnader forlenges til vi har fasiten for kommunesektorens merkostnader og mindreinntekter for hele 2021. Det er liten grunn til å tro hele samfunnet er tilbake i normal gjenge etter første halvår 2021.

På bakgrunn av innsamlede tall fra et utvalg av kommuner kan det se ut som at kommunesektoren samlet er kompensert for ekstrautgifter og inntektsbortfall i 2020. Særlige forhold kan tilsi at noen kommuner likevel ikke har fått dekket sine kostnader. Det bør derfor avsettes midler til en egen fordeling av skjønnsmidler som er målrettet mot enkelt kommuner og fylkeskommuner som har hatt særskilt store tap som følge av pandemien både etterskuddsvis for 2020 og i 2021. Dette er i hovedsak kommuner og fylkeskommuner som har hatt betydelige tap innenfor følgende områder:

- Kommuner og fylkeskommuner som har store kulturinstitusjoner inkludert idrettsanlegg som er av nasjonal og regional karakter.
- Tap av havneinntekter som følge av nesten full stopp i cruisetrafikk, men også reduksjon i annen skipstrafikk som for eksempel hurtigruta.
- Kommuner med særlig mange hytter og turister som har hatt behov for å dimensjonere tilbud og tiltak som er langt større enn det deres egen befolkning isolert sett skulle tilsi.
- Særegne forhold i kommuner og fylkeskommuner som har gitt ekstra kostnader.

Utviklingen videre i 2021 vil avgjøre om det er behov for ytterligere kompensasjon ut over det som allerede er bevilget. Kompensasjon for 2021 må fordeles treffsikkert slik at den også treffer de kommuner som har hatt en spesielt høy belastning av pandemien. Derfor bør en større del av kompensasjonen være skjønnsmidler.

Når det gjelder kompensasjon til fylkeskommunene for inntektsbortfall i kollektivtrafikken er det allerede nå klart at det vil bli behov for tilleggsbevilgninger i 2021. Den tredje smittebølgen og nye svært inngripende tiltak før påske understreker usikkerheten.

Kompensasjon for inntektsbortfall og endring i reisemønstre som følge av pandemien

Fylkeskommunene har frem til nå blitt kompensert for tapte billettinntekter.

Fylkeskommunene og KS forventer at reduserte billettinntekter i 2021 også vil bli kompensert. KS har satt i gang en FoU som skal gå gjennom pandemiens konsekvenser for kollektivtrafikken. Spørsmålet som blant annet opptar fylkeskommunene er om reisemønstre vil endre seg permanent etter pandemien, og hvordan dette vil påvirke den fremtidige driftssituasjonen. Grunnlaget for fremtidige investeringer og drift for 2022 må i praksis legges før sommeren 2021.

Det vil trolig uansett ta tid før passasjerene eventuelt vender tilbake til gamle reisevaner. Det bør derfor legges til rette for at fylkeskommunene også i en overgangsperiode kompenseres slik at kollektivtilbudet kan opprettholdes på varig ønsket nivå.

Kultursektoren

Flere kulturinstitusjoner faller utenfor statens bransjespesifikke kompensasjonsordninger fordi de i hovedsak er offentlig finansiert. Der staten har en delfinansiering har det blitt gitt øremerkede bevilgninger direkte til disse institusjonene gjennom statsbudsjettet. De institusjonene som er finansiert regionalt eller lokalt faller derimot utenfor statlige støtteordninger. Dersom det er kommunesektoren som skal kompensere disse institusjonene må dette presiseres tydeligere slik at praksis blir mer lik i hele landet. Det må også reflekteres i bevilgningen til kommuner og fylkeskommuner. Uten en slik presisering og kompensering vil vi få en skjevhet blant institusjonene og mulig store konsekvenser for kulturtilbudet i deler av landet.

En regional forvaltning av både kompensasjon og stimuleringsordninger vil kunne bidra til å bevare et mangfold av kulturtilbud i hele landet. Gjennom sin forsterkede rolle som samfunnsutviklere kan fylkeskommunene også bidra til å se næringspolitikk, integrering, utdanning og kompetanse i sammenheng med kulturpolitikken.

Kommunesektoren har både en driftsrolle, eierskapsrolle og tilskuddsgiverrolle på kulturfeltet. Det er krevende å avdekke alle merutgifter og tapte inntekter som har vært. Samtidig vil det kunne komme uforutsette utgifter senere, eksempelvis behov for å gå inn med frisk kapital i institusjoner som sliter økonomisk på grunn av pandemien. De langsiktige konsekvenser av pandemien for kulturområdet bør utredes.

Kommunenes kompensasjon til lokalt næringsliv

Det er viktig at staten tilbyr gode støtteordninger for de delene av næringslivet som er hardt rammet av pandemien. Utfordringene blant bedrifter med en underliggende god økonomi er trolig størst for små lokale bedrifter. Kommunene og fylkeskommunene har god oversikt over utfordringene i næringslivet i sin kommune/sin fylkeskommune. Kommunesektoren, og særlig de større bykommunene, kan også gi innspill til tiltakspakker som kan bidra til å tette hullene i de etablerte ordningene. Tilbakemelding fra kommuner tyder også på at behovet for tilskudd til næringslivet lokalt er større enn bevilgningen som nå er gitt. Lokal kompensasjon

kanalisert gjennom kommunene bør gis en større vekt i den samlede kompensasjonen for korona til næringslivet.

Kommunene og fylkeskommunene kan også være med å spille en viktig rolle som aktivitetsdriver for å øke etterspørselen i etterkant av pandemien. Erfaringer fra tidligere viser at kommuners og fylkeskommuners ekstra kjøp av vedlikeholds- og anleggstjenester er et effektivt virkemiddel for å stimulere sysselsetting og aktivitet.

2.2 Ungt utenforskap

Innspill fra KS

Ungt utenforskap er et stort samfunnsproblem, som er forsterket under koronapandemien

Ungt utenforskap er en av de store utfordringene i det norske samfunnet i dag. I 2019 var om lag 110 000 (10,7%) unge under 30 år utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak (NEET). Mye tyder på at andelen unge utenfor arbeid og utdanning økte i 2020.

Ved utgangen av 2019 var det mer enn 40 000 personer under 30 år som mottok uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger. Andelen unge som mottar slike ytelser, har økt med om lag 50 % siden 2000.

Andelen og antallet barn som lever i risiko for fattigdom har økt de siste årene. Tall fra SSB viser at det i 2018 bodde nærmere 111 000 barn under 18 år i familier med vedvarende lavinntekt. Dette utgjør 11,3 % av alle barn i denne aldersgruppen.

Kommunesektoren har stort engasjement for god oppvekst og gode liv for innbyggerne. Likevel er det for mange unge som ikke finner tilhørighet i utdannings-, arbeids- og samfunnsnivå. Mye gjøres allerede, men det kan og bør gjøres mer, både i kommunesektoren og når det gjelder statlige rammebetingelser, blant annet:

- Sikre frihet til å forebygge der skoen trykker mest
- Få flere til å gå ut med yrkes- eller studiekompetanse
- Inngå et systematisk og forpliktende samarbeid for tidlig og samordnet innsats
- Behov for økt innovasjonstakt i arbeidet med barn og unge gjennom etablering av forsøk og eksperimentering på tvers av sektorer og forvaltningsnivå
- Overføre minoritetsrådgiverne til fylkeskommunene
- Sørge for at skolene får mer tid til oppfølging av elever framfor dokumentasjon
- Kombinere opplæring og utdanning – også for Menn i helse
- Styrke samhandlingen i NAV-partnerskapet
- Støtte forsøk med større kommunalt ansvar på arbeidsmarkedspolitikken
- Øke bruken av vekst- og attføringsbedriftene
- Undersøke statlige barrierer for kommunen som inkluderende arbeidsgiver
- Gi større rom for frivilligheten

Sikre frihet til å forebygge der skoen trykker mest

Lokal kunnskap, i kombinasjon med et bredt spekter av velferdstjenester, gjør at kommunesektoren besitter mange av virkemidlene som kan forhindre og forebygge utenforskap. Erfaringer viser at det er krevende å prioritere ekstra investeringer i utsatte barn og unge. Bakgrunnen er trang kommuneøkonomi, og fordi det i trange økonomiske tider kan oppleves utfordrende å gjøre prioriteringene når investeringen gjøres i kommunen og gevinsten tas ut i stat og samfunnet som helhet.

God kommuneøkonomi vil styrke hjelpetiltakene for barn og unge. Mindre statlig detaljstyring, mindre låsing av ressursbruken gjennom bindende bemanningsnormer, som ikke er fullfinansiert, vil gjøre det lettere å prioritere ressurser til forebyggende arbeid. KS forventer at regjeringen i kommuneproposisjonen er tydelig på at rammestyringsprinsippet skal etterleves i praksis.

Få flere til å gå ut med yrkes- eller studiekompetanse

Det er godt kjent at [de som ikke fullfører videregående, får en dårligere start på arbeidslivet](#). Å øke gjennomføringen av videregående opplæring vil derfor fortsatt være et hovedspor for å redusere ungt utenforskap.

[Stadig flere ungdommer gjennomfører videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse](#). Aldri har flere ungdommer fullført og bestått enn nå. Dette innebærer at det hvert år er 4 000 flere ungdommer som gjennomfører videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse. Samtlige fylker har økt gjennomføringsandelen, og for alle fylkene skjer økningen i både studieforbereidende og yrkesfag.

Regjeringen la i mars fram en melding om videregående opplæring. KS forventer at Stortinget sørger for en reform av videregående opplæring som gir flere mulighet til å gjennomføre og bestå, gjennom mer fleksible opplæringsløp og fullfinansiering av nye oppgaver for fylkeskommunene. En satsing på fleksible opplæringsløp med vekt på praktisk opplæring, kan være et godt virkemiddel for å forebygge utenforskap blant enkelte grupper unge. Det er også viktig å videreutvikle offentlig-offentlig samarbeid mellom NAV og fylkeskommunene for at flere ledige og permitterte skal få tilbud om videregående opplæring. Samarbeidet mellom NAV og Vestfold og Telemark fylkeskommune der de gjør en felles innsats for at flere kan gjennomføre videregående opplæring og få fagbrev eller svennebrev gjennom fleksibel fagopplæring, er et godt eksempel.

Inngå et systematisk og forpliktende samarbeid for tidlig og samordnet innsats

KS har et meget godt samarbeid med de ulike departementene som har ansvar for ulike tjenester som omfatter barn og unge. Mange viktige tiltak er på gang. Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis vil bidra til kompetanse nærmere barna. Nytt læreplanverk bringer inn tverrfaglige temaer som livsmestring og folkehelse, medborgerskap og bærekraftig utvikling. Temaer som kan skape motivasjon og mening. Før påske kom nye stortingsmeldinger om videregående opplæring og om barne- og ungdomskultur som kan bidra til bedre gjennomføring av videregående opplæring og muligheter til et bedre samspill med kulturfeltet.

Selv om det er tatt mange gode grep innenfor de enkelte tjenestene, er det ofte i grenseflatene mellom tjenestene at blindsonene oppstår. Også her har det vært viktige tiltak for å bedre samordningen på tvers av sektorene. Staten har nettopp avsluttet et femårig prosjekt, 0–24 samarbeidet, som har hatt til hensikt å bedre det tverrsektorielle samarbeidet for utsatte barn og unge. Den regjeringsoppnevnte strategigruppa for BarnUnge 21 har også nettopp levert anbefalinger for bedre samordning som spesielt gjelder forskning, utdanning og innovasjon på barn og unge-feltet. KS har ønsket disse initiativene velkommen, fordi en bedre samordning av tiltak fra staten og fra UH- sektoren, når det gjelder forskning, datagrunnlag, tilskuddsmodeller og pedagogiske virkemidler er en forutsetning for at kommunene kan lykkes.

Godt tverrsektorielt samarbeid for utsatte barn og unge må skje på alle nivåer, både lokalt, regionalt og nasjonalt, og må understøttes av mer varige samarbeidsstrukturer for helhetlig, tversektoriell samordning også på nasjonalt nivå. En forutsetning for at slike strukturer reelt bidrar til samordning, er at kommunesektoren er representert i strukturene på en likeverdig måte med statlige aktører. KS ønsker å bidra til dette. Et mulig grep kan være en ny samarbeidsavtale innenfor konsultasjonsordningen om varig struktur for koordinering av arbeidet med utsatte barn og unge. Gjennom samarbeidet bør det utvikles en felles strategi for en helhetlig nasjonal oppvekstpolitikk, som blant annet omfatter incentiver for å vri den samlede offentlige ressursbruken fra reparasjon til forebygging. KS´ behov er primært knyttet til tettere samarbeid på ledernivå, deltakelse i arbeidsgrupper på departements- og direktoratsnivå, samt til en involverende dialog mellom KS regionalt og statsforvalterne. Arbeidet med ungt utenforskap i regi av Partnerskap for radikal innovasjon vil også kunne inngå i en helhetlig tilnærming i et slikt samarbeid.

En nasjonal helhetlig oppvekstpolitikk utviklet i felleskap mellom staten og KS på vegne av kommunesektoren bør utformes gjennom en strategi som omfatter både de universelle arenaene som barnehage og skole er, men også tjenester som barnevern, PPT og helse- og sosialtjenester. En slik oppvekstpolitikk bør også omfatte samarbeid med frivillig sektor og andre aktører.

KS vil anbefale at en helhetlig oppvekstpolitikk følges opp av en helhetlig og tverrdepartemental programfinansiering fremfor mindre tilskuddsordninger, slik at kommunene får større mulighet til å tilpasse bruk av disse midlene til lokale behov.

Regjeringens og KS´ felles digitaliseringsstrategi beskriver behovet for samarbeid på nye og mer forpliktende måter mellom statlig og kommunal sektor. Digitalisering og tjenesteutvikling følger hverandre tett. Nye måter å jobbe på krever andre verktøy, samtidig som den tekniske utviklingen muliggjør bedre måter å levere tjenestene til innbygger. Vi ser det som viktig at samarbeidsmodeller som etableres ikke begrenses til enkeltvise departementer og virksomheter, men også omfatter modeller som går på tvers av fagområder. En helhetlig tilnærming til ungt utenforskap vil også innebære en samordnet innsats i digitaliseringsarbeidet.

Behov for økt innovasjonstakt i arbeidet med barn og unge gjennom etablering av forsøk og eksperimentering på tvers av sektorer og forvaltningsnivå

For å lykkes bedre med at alle barn og unge inkluderes i utdanning, arbeids- og samfunnsliv er det stort behov for å prøve ut nye løsninger som møter behovene til barn og unge bedre. KS ønsker å samarbeide med regjeringen om å etablere offensive ordninger for utprøving og eksperimentering – i kommunesektoren, og på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. I arbeidet med å forebygge ungt utenforskap er det spesielt viktig at kommunesektoren, i samarbeid med de aktører som er nødvendige for å få til endringer, får reelt handlingsrom til å utforske og prøve ut nye innovative løsninger.

Som en del av konsultasjonsordningen skal KS og KMD inngå en samarbeidsavtale om innovasjon og FNs bærekraftsmål. Målet med avtalen er å bidra til en nytenkende, innovativ og bærekraftig offentlig sektor, som leverer gode tjenester, har høy grad av tillit i befolkningen, og finner nye løsninger på samfunnsutfordringer. Et sentralt punkt i avtalen er at partene i fellesskap skal vurdere hvordan man mer systematisk kan bruke forsøk til å teste ut nye løsninger på større samfunnsutfordringer.

Samarbeid om KS Partnerskap for radikal innovasjon er også en del av innholdet i avtalen. Partnerskap for radikal innovasjon er etablert for å løse samfunnsutfordringer som det ikke er mulig for den enkelte kommune å håndtere alene, der ambisjonen er å bidra til systemendringer. Ungt utenforskap er en prioritert samfunnsutfordring i Partnerskapet. KS ønsker tett samarbeid med KMD og relevante fagdepartementer når KS og kommunesektoren skal igangsette og gjennomføre innovasjonsprosjekter om ungt utenforskap.

KS er i ferd med å etablere et forprosjekt som skal utforske muligheter for utvikling av kommunesektorens PolicyLab i Norge. Dette er et nytt strategisk grep for å stimulere til systeminnovasjoner hvor KS inviterer staten til et samarbeid fremover. Prosjektet skal utvikle og teste en ny arbeidsform for policyendring ved å jobbe med faktiske reguleringsordninger i form av spesifikke caser. Formålet er å erstatte dysfunksjonelle reguleringer raskere og mer treffsikkert gjennom en planlagt, strukturert og fasilitert samarbeidsprosess med involverte aktører. Dette skal bidra til å fjerne systemendringer og legge til rette for systeminnovasjoner.

Minoritetsrådgiverne bør overføres til fylkeskommunene

Utenforskap blant unge med minoritetsbakgrunn kan også skyldes negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Ordningen med minoritetsrådgivere i videregående skoler og ungdomsskoler i særlig levekårsutsatte områder, utgjør førstelinjen i regjeringens satsing på bekjempelse av disse utfordringene. Et fylkeskommunalt arbeidsgiveransvar for minoritetsrådgiverne gir et langt bedre utgangspunkt for å utvikle tjenesten etter faktiske behov i regionen, i tettere samarbeid med kommunene, og som del av en samlet regional integreringsinnsats. Målet er at flere ungdommer skal få adekvat hjelp og bedre muligheter til å leve frie liv. KS mener derfor at ordningen bør overføres til fylkeskommunene i tråd med intensjonene i regionreformen.

Sørge for at skolene får mer tid til oppfølging av elever framfor dokumentasjon

Kommunen, skoleledere og lærere skal selvsagt følge med på at elevene får et tilfredsstillende læringsutbytte. Dette gjelder ikke minst utsatte barn og unge. KS vil imidlertid advare mot Opplæringslovutvalgets forslag om forsvarlighet (§ 1-3), aktivitetsplikt (§ 10-2) og forslaget om tilsyn (§ 23-3), sett i sammenheng med kommunelovens bestemmelser om internkontroll. Forslagene vil medføre at lærere, skoleledere og kommunenivået må bruke tid på både å dokumentere og rapportere at de følger med på elevenes læringsutbytte, og på å dokumentere at både oppfølgingen, dokumentasjon og rapportering er forsvarlig. Dette er ressursbruk i direkte konkurranse med elevrettet tid, og et eksempel på statlige føringer som – selvsagt uten slik intensjon – svekker det forebyggende arbeidet mot utenforskap. KS forventer at regjeringen i arbeidet med ny opplæringslov sørger for at skolene får mer tid til undervisning og oppfølging av elever framfor å måtte bruke tid til dokumentasjon og rapportering som følge av lovfesting/-regulering av rettigheter og plikter. Dersom regjeringen likevel velger å lovregulere disse forholdene, forventer KS at forholdet til tilsynsbestemmelsene presiseres og at tidsbruk som følge av tilsyns- og internkontrollbestemmelsene blir godt belyst i høringsnotatet, særlig knyttet til forsvarlighetskravet.

Kombinere opplæring og utdanning – også for Menn i helse

Det er satt i verk en rekke tiltak for at ledige og permitterte kan bruke den ledige tiden til opplæring og utdanning, og for å utvide kapasiteten i videregående opplæring, ved fagskoler og høyskoler og universiteter. KS er enig med regjeringen i at opplæring med dagpenger vil være et godt tiltak for å gi de som mangler grunnskole, videregående opplæring og fagskoleutdanning en bedre mulighet i arbeidslivet.

Menn i helse er et veldig vellykket tiltak der menn med ytelse fra NAV får mulighet for å ta opplæring fram til fagbrev som helsefagarbeider. Tidligere har deltakerne fått noe lån og stipend fra Lånekassen i tillegg til lærlingelønn, slik at de kan forsørge seg selv og familien under opplæringen. Dette gjelder i mange fylker om lag halvparten av deltakerne. Lånekassen sier nå at deltakere ikke lenger får stipend og lån fra neste skoleår. Dette skaper stor usikkerhet blant deltakerne om finansiering av sitt livsopphold, og vi frykter at mange deltakere vil falle fra. Vi vil da ikke lykkes med å oppskalere tiltaket slik regjeringen har bedt om, men står tvert imot i fare for å måtte nedskalere det. Det vil i så fall stå i veldig skarp kontrast til felles mål om å gi flere den utdanningen de trenger for å komme i jobb. Det vil også være stikk i strid med regjeringens mål om å åpne også Lånekassens ordninger for livslang læring. KS ber regjeringen bidra til at lån og stipend fra Lånekassa kan kombineres med lærlingetilskudd.

Partnerskapet i NAV: styrket samhandling og forsøk med større kommunalt ansvar

I tillegg til en forsterket og mer samordnet innsats for å forebygge at unge faller ut av skole og arbeid, er det svært viktig at den enkelte blir møtt med et helhetlig og tilpasset hjelpetilbud når utenforskapet er et faktum. Til tross for at ungdom er en prioritert gruppe i NAV, er det fortsatt et uutnyttet potensial for å gi unge et mer helhetlig og treffsikkert tjenestetilbud, som i større grad fører til utdanning og varig arbeid. Vi vet at tett oppfølging og skreddersydde

tiltak virker. Videreutvikling av NAV-partnerskapet og bedre samhandling mellom NAV, helse og utdanningssektoren, er nødvendig. Samtidig kan forsøk med å gi kommuner større frihet og ansvar for arbeidsmarkedspolitikken lokalt, legge grunnlag for nye løsninger som i større grad fører unge inn i arbeidslivet.

Samordning mellom statlige og kommunale tjenester har ofte vist seg å være en suksessfaktor for å få unge mennesker i utenforskap, tilbake i et konstruktivt spor. En ny forskningsrapport, *Mulighetsrommet i NAV-partnerskapet*, bekrefter at det finnes et betydelig potensial for bedre utnyttelse av partnerskapet mellom stat og kommune for å nå dette felles målet. Kommunene vurderer det lokale partnerskapet som mer likeverdig nå enn tidligere, men likevel kommer det fram at NAV-kontorets virksomhet bare i noen grad trekkes med i kommunalt planarbeid. KS mener at det fra statlig side i større grad bør legges til rette for å finne gode felles løsninger i partnerskapet. En tydeligere målgruppeorientering, felles satsinger og utviklingsarbeid, kan forene på tvers av stat og kommune. Felles virksomhetsplaner og møteplasser for samhandling og utvikling av partnerskapet er andre tiltak som kan legge til rette for en mer treffsikker og koordinert innsats. Om dette skal lykkes er imidlertid aktiv involvering fra begge parter en helt avgjørende forutsetning, også på sentralt nivå i staten. Utviklingen på arbeidsmarkedet og tiltakene som tas i bruk, har stor innvirkning på den totale velferdsutviklingen lokalt. Samtidig opplever kommunene at de har begrenset innflytelse over dette viktige velferdsområdet. Kommunenes største fortrinn som velferdsaktører er nærheten til innbyggerne, kunnskap om lokalsamfunnet og evnen til å yte helhetlige og fleksible tjenester. Mange unge mottakere av trygdeytelser og statlige arbeidsmarkedstiltak, mottar samtidig ulike kommunale tjenester, både i og utenfor NAV-kontoret. KS har stor tro på at forsøk med å gi utvalgte kommuner et større ansvar for statlige tiltak og ytelser på arbeidsmarkedsområdet, kan være en vei til å finne nye løsninger som kan gi målbare resultater. Ved å se de ulike tjenestene i sammenheng og tilpasse innsats og tiltak etter lokale behov, tror KS at flere unge kan få tilpasset hjelp for å komme i arbeid. En grunnleggende forutsetning er imidlertid at kommunene gis reell frihet til å utforme innhold og innretning av innsatsen, og at statlige myndigheter viser tillit til at dette er en oppgave kommunene kan løse – også når utfallet ikke er kjent på forhånd.

Gjennom «oppgaveutvalget for flere i arbeid», har Kristiansand kommune vist hvordan de over tid har tatt aktivt eierskap og søkt nye løsninger knyttet til utenforskapet. Kommunen legger stor vekt på at mange av løsningene må finnes i nært samarbeid med lokale aktører som fylkeskommunen, statlige sektormyndigheter, næringsliv og sivilsamfunn. Samtidig er en av hovedkonklusjonene at det også er nødvendig å prøve ut ordninger med ny ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåene, om vi skal lykkes med å skape et system basert på investering og forebygging framfor reparasjon når skaden allerede er skjedd.

Økt bruk av vekst- og attføringsbedriftene

Vekst- og attføringsbedriftene er i stor grad eid av det offentlige, og samfunnsoppgaven deres er å gjøre arbeid mulig for alle, der folk bor. Mange av de som deltar i vekst- og attføringsbedriftene har tidligere erfaring med ordinært arbeid, mens andre er unge mennesker

som har falt ut fra skolen, personer med utviklingshemning, personer med rusproblemer, eller som av andre årsaker trenger ekstra bistand for å kunne mestre en jobb.

Det finnes rundt 10 000 tilrettelagte arbeidsplasser i Norge (VTA og VTO) i dag. En rapport fra ASVL (arbeidssamvirkenes landsforbund) viser at det er behov for 800 nye tilrettelagte arbeidsplasser hvert år for å kunne gi et tilbud til elever mellom skole og arbeid. Staten bør derfor kjøpe flere varig tilrettelagte arbeidsplasser. Flere VTA-plasser vil gi meningsfullt arbeid til flere, og avlaster de kommunale helsetjenestene.

Vekst og attføringsbedriftene bidrar til en bedre overgang mellom skole og arbeid. Lærekandidatordningen fører til at mange unge kommer seg inn i arbeid, enten i form av VTA (varig tilrettelagt arbeid), VTO (Varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet) eller ordinært arbeid i bedrift. Lærekandidatordningen kan trolig bli bedre kjent og mer brukt. KS har i høringen til Liedutvalgets rapport støttet en endring av praksisbrev til en delkompetanseordning. For å møte arbeidslivets behov for kompetanse under fagbrevnivå er det viktig med forskning på lærekandidatordningen. Selv om praksisbrevordningen er lite brukt bør det også innhentes mer kunnskap om denne ordningen, særlig med tanke på forslaget om å gjøre dette om til en delkompetanseordning.

I løpet av pandemien har det blitt flere unge med svak tilknytting til arbeidslivet. Vi registrerer at NAV får politiske føringer ift. å bruke mer lønnstilskudd, eller kvalifisering, mens lavterskel-tilbudet AFT (arbeidsforberedende trening) får nedtrekk. Manglende opptrapping på AFT vil forsterke utenforskapet i årene som kommer.

KS ønsker nærmere dialog med regjeringen om bruken av vekst- og attføringsbedriftene i arbeidet med meldingen om utenforskap og inkludering i arbeids- og samfunnsliv.

Identifisere statlige barrierer om kommunen som inkluderende arbeidsgiver

«Inn i jobb» er et arbeidsfokusert inkluderingsprosjekt hvor KS legger opp til et formalisert samarbeid mellom KS, NAV og forhandlingssammenslutningene i kommunal sektor. Prosjektet retter seg mot arbeidsgiverne i kommunal sektor og skal gi støtte i arbeidet med å rekruttere og/eller kvalifisere flere utsatte unge inn i arbeidsforhold slik at de kan få et godt fotfeste i arbeidslivet.

Prosjektet bygger på oppdatert kunnskap om kjennetegn ved målgruppen, egnede virkemidler og suksessfaktorer i samarbeidet mellom arbeidsgiver, støtteapparat og den enkelte kandidat (KS FoU 2021 Inn i jobb).

I prosjektet vil kommunene igangsette og utvikle egne tiltak for inkludering av et antall unge som ikke er i skole eller jobb. Det jaktes på mulighetene innenfor rammen av lovverk og kommunens øvrige rammebetingelser. Gjennom uttesting i den enkelte kommune og erfaringsdeling mellom kommunene er målet:

1. å bidra til at flere utsatte unge får fotfeste i arbeidslivet.

2. å styrke samspillet mellom kommunale arbeidsgivere, NAV, fylkeskommune m.fl. med de unge (kandidater) i fokus

Prosjektet starter opp i regionene Agder, Innlandet og Nordland og blir senere eventuelt utvidet som tilbud til flere regioner

Gjennom prosjektet vil KS også identifisere evt. barrierer i statlige rammebetingelser for at kommunene skal lykkes med å gi flere utsatte unge fotfeste i arbeidslivet, som det er naturlig å ha videre dialog med regjeringen om.

Gi større rom til frivilligheten

Frivillige organisasjoner er en arena for å møte andre med like interesser uavhengig av bakgrunn. Deltagerne utvikler sosial kompetanse, ferdigheter, får venner, nettverk og opplever mestring. Det øker både muligheten og motivasjonen for å delta på andre samfunnsarenaer som utdanning, arbeidsliv og politiske valg. Frivilligheten kan derfor spille en viktig rolle for å sikre samfunnsdeltagelse, og slik bekjempe sosiale forskjeller. Dette er særlig sentralt for barn og unge, da det å bekjempe utenforskap i tidlig alder kan forebygge utenforskap senere i livet.

En viktig nøkkel for å lykkes er å sikre frivillige organisasjoner gode og forutsigbare rammebetingelser. Støtte til frivillige organisasjoner bør i størst mulig grad gis som ubundne midler, ikke som prosjektmidler. Regjeringen bør fullfinansiere momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner, noe som gjør at de kan bruke mer av ressursene sine på å utvikle organisasjonens aktiviteter og å holde kostnadene ved å delta lave. Det gjør også at organisasjonene som har målrettede tilbud for de unge som står i fare for å falle utenfor får rom til å tilby disse aktivitetene til flere. Regjeringen bør i denne forbindelse også utrede grunnlaget for å gi momskompensasjon for kostnader til oppføring og oppgradering av organisasjonseide bygg og anlegg, som gjelder en rekke lagshus, kulturhus og forsamlingslokaler i hele landet.

3 Kommunesektorens oppgaver og tjenester

3.1 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Innspill fra KS:

Boligpolitiske virkemidler

KS er positiv til ny boligsosial strategi og til en tydeligere lovforankring av boligfeltet. En trygg og god bolig for alle er et mål kommunesektoren stiller seg bak og anser som en av de viktigste velferdspillarene. Men hvis statens forventninger til kommunens boligpolitikk skal kunne realiseres må handlingsrommet og tilgjengelige virkemidler styrkes lokalt. I videre oppfølging av boligstrategien ber KS om at følgende vektlegges:

- Tilgjengelige støtte- og låneordninger må være tilstrekkelige for at kommunene skal kunne få flere over i gode og varige boforhold eller eie egen bolig.
- Utlånsrammene og vilkårene i startlansordningen bør innrettes slik at kommuner også kan benytte dette som et boligsosialt virkemiddel rettet mot førstegangskjøpere.
- Boutgiftstaket i bostøtten må heves.
- Investeringsstilskuddsordningen må være mer fleksibel og inkludere trygghetsboliger
- Plan- og bygningsloven må justeres slik at kommunene gis bedre anledning til å fastsette planbestemmelser om disposisjonsform.

3.2 Helse- og omsorgsdepartementet

Innspill fra KS

Opptappingsplan/handlingsplan for allmennlegetjenesten

Handlingsplan for allmennlegetjenesten er en opptappingsplan over fire år. Det skal trappes opp med 400 mill. kroner årlig, og det er viktig for kommunesektoren at de årlige friske midlene bidrar til å løse kommunenes utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde leger. Opptappingsplanen må intensiveres og innsatsen må økes.

KS ber regjeringen:

- Det må utredes nærmere endringer i finansieringssystemet som sikrer en fullfinansiert ordning for kommunene uavhengig av om legene er fastlønnede eller næringsdrivende – KS har også igangsatt en FOU om dette.
- Fastlegeforskriften må tydeliggjøre at kommunene har adgang til å omgjøre en avtalehjemmel til fast legestilling ved ledige avtalehjemler.
- Utfordringene tilknyttet fastlegeordningen løses ikke hvis ikke utfordringene tilknyttet legevakt løses, og det er viktig å se hele den akuttmedisinske kjeden i sammenheng.
- Takstsystemet må endres for bedre ivaretagelse av sårbare pasienter med sammensatte behov.

3.3 Barne- og familiedepartementet

Innspill fra KS

Barnevernsreform

Reformen innebærer at kommunene skal betale mer ved kjøp av statlige tiltak. Økningen i egenandelene for statlige barnevernstiltak gjøres dels for å motvirke uønskede vridninger i tiltaksbruken, dels for å stimulere til tidlig innsats. KS stiller spørsmål ved om denne typer økonomiske virkemidler for å få effektive og gode tjenester, er egnet til å påvirke kommunenes valg av tiltak. Bufdir har avdekket mulige uheldige fordelings effekter ved overføring av midler til kommunene sammenlignet med barnevernnøkkelen i inntektssystemet, dersom kommunene opprettholder samme nivå på kjøp av statlige tiltak som i 2019, og egenandelene settes så høyt som kostnadsberegningen av reformen legger opp til. Det vil uansett ta tid for kommunene å utnytte det utvidete økonomiske handlingsrommet som reformen legger opp til. Hvis ikke den foreslåtte finansieringsordninger forbedres vil reformen få alvorlige konsekvenser for et større antall kommuners muligheter til å gi barna riktig hjelp. Det vil også kunne gå ut over kommunens øvrige tjenester. Forbedringer må komme i kommuneproposisjonen for 2022.

KS ber om at regjeringen vektlegger følgende:

- kostnadsnøkkel på barnevernområdet må bli mer treffsikker
- Inntil dette er på plass, bør det velges rammetilskudd med særskilt fordeling (tabell C).
- statsforvalternes handlingsrom for å tildele skjønnsmidler til kommunene bør økes.

Forsøksordningen med større kommunalt ansvar for barnevernoppvasken (større enn de som nå skal gjennomføres) har fremvist gode resultater. Staten bør sørge for at denne typen gode løsninger må få fortsette under tilfredsstillende økonomiske rammer.

3.4 Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet

Innspill fra KS

Virkemidler for omstilling til lavutslippssamfunnet og tilpasning til klimaendringer

I regjeringens nye Klimaplan 2021–2030 gis det ingen signaler om videreføring av Klimasatsordningen etter 2021. Dette er en ordning som er svært viktig for klimaarbeidet i kommunesektoren. KS ber derfor regjeringen om å fortsette ordningen utover den første virksomhetsperioden på fem år og å informere om dette i Revidert Nasjonalbudsjett i mai. Mange klima- og omstillingsprosjekter i kommunesektoren krever langvarige og gode forberedelser, ikke minst gjelder dette de mest innovative prosjektene, slik at informasjon i RNB om videreføring av ordningen vil bidra til å holde trykket oppe i det aktive klimaarbeidet som nå drives i kommunesektoren.

Som regjeringen selv skriver i en pressemelding 7/10-2020 om statsbudsjettet for 2021, bidrar ordningen både til klimagassreduksjon og til utvikling av klimavennlig teknologi og arbeidsplasser. Dette underbygges også av flere, uavhengige følgeevalueringer av ordningen.

Med klimaendringene erfarer vi at naturskadene blir mer ødeleggende og øker i omfang. KS ber derfor om at de årlige bevilgningene økes med 400 millioner til forebyggende sikringstiltak mot flom og skred utover dagens rammer. Dette for raskere å få gjennomført nødvendige sikringstiltak på til sammen 4 milliarder NVE har på sin tiltaksliste. For det mer langsiktige arbeidet med klimatilpasning er det årlig *kun* avsatt 6,4 millioner. Det er derfor behov for en betydelig opptrapping for å håndtere en nødvendig kompetanse- og kapasitetsutvikling i kommunesektoren.

KS legger til grunn at en opptrapping av innsatsen for forebyggende flom -og skredsikringstiltak inngår i mulige satsingsforslag i statsbudsjettet for 2022, og anbefaler at dette prioriteres høyt.

4 Kostnadsberegningssaker

Rutiner for involvering av KS i arbeidet med kostnadsberegninger av statlig initierte reformer ble innført i 2007. Involvering av KS i slike beregninger skal bidra til å gjøre regjeringens beslutningsgrunnlag best mulig og tilrettelegge for en best mulig oppslutning om statlig initierte reformer i kommunesektoren. Rutinene er basert på rapporten Om kostnadsberegninger av statlig initierte reformer i kommunesektoren. Rapporten er tilgjengelig på www.regjeringen.no.

Kostnadsberegninger er et fast tema på konsultasjonsmøtene. Ordningen med å involvere KS i kostnadsberegninger har bidratt til større bevissthet omkring økonomiske og administrative konsekvenser av statlige tiltak rettet mot kommunesektoren. Ordningen innebærer å involvere KS ved kostnadsberegninger av oppgaveendringer og endringer i lover og forskrifter som har konsekvenser for kommunesektoren. Det vil alltid være nødvendig å foreta en skjønnsmessig vurdering av hvilke saker KS skal involveres i. Sentralt i en slik vurdering er bl.a. om arbeidet med reformen er kjent, reformens omfang og økonomiske størrelse, om det foreligger et godt grunnlag for å beregne økonomiske og administrative kostnader, og om involveringen vil innebære offentliggjøring av regjeringens interne budsjettarbeid eller prioriteringer. Involvering av KS skal ikke redusere regjeringens mulighet til å foreta helhetlige vurderinger og prioriteringer.

Det gis en statusoppdatering av pågående kostnadsberegningssaker i materialet ved behov. Det er ikke meldt inn nye kostnadsberegningssaker til 2. konsultasjonsmøte 2021.

En oversikt over pågående arbeid og saker som er ferdigbehandlet i år, er gitt i vedlegg a.

5 Lovmedvirkningssaker

Rutiner for involvering av kommunesektoren i statlige lovutredninger rettet mot kommunesektoren, ble fastsatt på det første konsultasjonsmøtet 28. februar 2013.

I tråd med Meld. St. 12 (2011–2012) skal avveininger mellom hensyn som tilsier nasjonal styring og hensyn til lokaldemokratiet og kommunal handlefrihet fremgå av departementenes

høringsdokumenter og lovproposisjoner til Stortinget. Medvirkningen fra KS kan bidra til å synliggjøre denne avveiningen gjennom å belyse konsekvenser for kommunesektoren ved utredning av nytt eller revidert lov og regelverk.

Formålet med medvirkningen fra KS er at regjeringen og Stortinget får et best mulig beslutningsgrunnlag.

Ordningen omfatter statlig initierte lov- og forskriftsendringer, inkludert rettighetslovgivning, som pålegger kommunesektoren nye eller endrede oppgaver eller plikter. Rutinene for medvirkning fra KS vil også gjelde når arbeidet med nye lover eller forskrifter har sin bakgrunn i EU/EØS-regelverk.

Rutinene vil bygge på de administrative og politiske samarbeidsarenaene som allerede eksisterer gjennom konsultasjonsordningen.

Både KS og departementene kan melde opp saker som er aktuelle for lovmedvirkning. Det gis en statusoppdatering av pågående lovmedvirkningssaker i materialet ved behov.

En oversikt over pågående arbeid, er gitt i vedlegg b.

5.1 Nye lovmedvirkningssaker

Innspill fra KS

Ny opplæringslov

KS ber om lovmedvirkning i arbeidet med ny opplæringslov. Opplæringsloven regulerer en stor og viktig del av kommunenes og fylkeskommunenes oppgaver og ansvarsområder. Kommunesektorens mulighet til å ivareta sitt ansvar på opplæringsområdet må ses i sammenheng med andre tjenester og med sektorens lokaldemokratiske rolle. For KS er det viktig at lokaldemokratiske vurderinger og avveininger der både opplæringsområdet og kommunesektorperspektivet inngår, blir godt ivaretatt i lovprosessen. På grunn av at denne saken ble meldt inn fra oss sent i arbeidet med materialet til det 2 konsultasjonsmøtet har KS forståelse for at det kan være vanskelig for Kunnskapsdepartementet å gi et klart svar på dette på konsultasjonsmøtet. Ettersom ny opplæringslov er planlagt sendt ut på høring i mai, ber vi derfor om en rask avklaring kort tid etter det 2 konsultasjonsmøtet.

5.2 Avsluttede lovmedvirkningssaker

Innspill fra KD

Integreringsloven og tolkeloven

Helhetlig gjennomgang av introduksjonsloven og forslag til lov om tolking i offentlig sektor (tolkeloven) ble meldt inn som lovmedvirkningssaker til 1. konsultasjonsmøte i 2019.

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) med tilhørende forskrift trådte i kraft 01.01.2021. Det har vært avholdt et separat møte med KS i arbeidet med denne loven.

Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk m.v. (tolkeloven) legges frem for Stortinget i april 2021.

Lovmedvirkningssakene anses dermed som avsluttet.

6 Bilaterale avtaler

Arbeidet med bilaterale avtaler mellom staten og KS innenfor enkeltsektorer er styrket og videreutviklet som en del av en mer forpliktende konsultasjonsordning fra 2007.

Per april 2021 er det åtte gjeldende bilaterale avtaler innenfor konsultasjonsordningen. En oversikt over bilaterale samarbeidsavtaler ligger som vedlegg c.

Kjennetegn ved avtalene:

- inngått på politisk nivå
- to parter, staten ved departementene og kommunesektoren ved KS
- begrenset varighet
- de er en del av den nasjonale dialogarenaen med kommunesektoren som konsultasjonsordningen representerer

Det er et mål at avtalene skal brukes på prioriterte kommunale politikkområder og som alternativ til sterkere styringsvirkemiddel som lovfesting og øremerking.

Partene er enige om at avtaler bidrar til en mer systematisk, tettere og omfattende dialog og samarbeid mellom staten og kommunesektoren. KS bidrar til gjennomføringen med nettverk, arenaer, spredning og gjensidig utveksling av informasjon og erfaringer.

Vedlegg a) Oversikt over kostnadsberegningssaker

Sak	Oppmeldt
Justis- og politidepartementet	
Nødnett	2. møte 2007
Barne- og familiedepartementet	
Barnevernsreformen	2. møte 2019
Ny barnevernslov	Bilateralt møte 2020

Vedlegg b) Oversikt over lovmedvirkningssaker

Sak	Oppmeldt
Justis- og politidepartementet	
Nødnett	2. møte 2007
Helse- og omsorgsdepartementet	
Eldreombud	1. møte 2019
Fakturert samfinansiering	2. møte 2019
Kulturdepartementet	
Kulturlova	2. møte 2019
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	
Oppfølging av valglovutvalgets utredning	Bilateralt møte 2020

Vedlegg c) Oversikt over bilaterale samarbeidsavtaler i konsultasjonsordningen per april 2021

Avtaler om velferdstjenester (kvalitet/tjenesteutvikling)	Parter	Inngått	Utløper	Første avtale inngått
1 Avtale mellom Kunnskapsdepartementet og KS om kvalitetsutvikling i barnehagen og grunnskoleopplæringen.	KD og KS	20.04.2018	31.12.2021	2009
2 Avtale om gjennomføring av Leve hele livet 2019–2023	HOD og KS	26.06.2018	31.12.2023	2018
3 Avtale om utvikling av Digihjelpen	KMD og KS	07.1.2020	31.12.2021	2018
4 Avtale om innføring av nasjonale e-helseløsninger i kommunene	HOD og KS	03.12.2020	23.12.2023	2020
5 Avtale om felles innsats for å skape forståelse for barnevernets samfunnsmandat og formidle kunnskap om hvordan barnevernet arbeider	BFD og KS	07.12.2020	31.12.2023	2020
Avtaler om samhandling mellom ulike deler av forvaltningen				

4	Avtale om bosetting av flyktninger i kommunene og om etablering og nedlegging av asylmottak samt omsorgssentre	JD, BFD, KMD og KS	29.08.2018	31.12.2021	2004
5	Utviklingsavtale mellom Arbeids- og sosialdepartementet og KS for partnerskapet stat – kommune om NAV-kontorene	ASD og KS	20.04.2018	31.12.2021	2012
6	Avtale om samarbeid ved løslatelse etter straffegjennomføring i fengsel	JD og KS	10.04.2019	31.12.2021	2019
7	Avtale mellom regjeringen og KS om innføring av helsefellesskap for å skape en mer sammenhengende helse- og omsorgstjeneste	HOD og KS	23.10.2019	31.12.2023	2019
8	Avtale om oppfølging av ambisjoner og felles tiltak i digitaliseringsstrategi for offentlig sektor	KMD og KS	14.09.2020	01.09.2022	2020